

združeniu. Takéto konanie zaväzuje aj ostatných solidárne, veriteľ môže siahnuť na majetok ktoréhokoľvek z nich. Ak obchodná spoločnosť prostredníctvom štatutárneho orgánu uzatvorí zmluvu o úvere s bankou, je zaviazaná len obchodná spoločnosť a nie priamo spoločníci (prípady ručenia spoločníkov za záväzky spoločnosti nechávame stranou).

b) Protiprávne úkony

Pri posudzovaní podmienok, za ktorých sa konanie jedného zo subjektov pričíta druhému subjektu, sa spravidla rozlišuje robenie právnych úkonov (uzatváranie zmlúv, robenie jednostranných právnych úkonov) a **pričítanie protiprávneho správania sa**.

Pričítanie protiprávneho správania sa

Pri **podielovom spoluvlastníctve** rieši právna úprava opäť len robenie právnych úkonov (§ 139 ods. 1 OZ), nepredpokladá sa, že by prípadná deliktná činnosť niektorého zo spoluvlastníkov bola pričítaná na ťarchu ostatným.

V **združení sa konanie** jedného účastníka v rozpore s právom združenia pričíta ostatným účastníkom združenia. Doktrína však už nie je jednotná v tom, či pričítanie protiprávneho správania sa ostatným členom združenia má vyplývať už z § 835 ods. 2 OZ alebo § 420 ods. 2 OZ.

V **obchodnej spoločnosti** ako právnickej osobe sa len spoločnosť stáva oprávnenou a zaviazanou, a to bez ohľadu na to, či sa jej pričíta robenie právnych úkonov alebo delikt, či bezdôvodné obohatenie.

Otázka: Účastník združenia spôsobí pri činnosti združenia delikt (zrazí tretiu osobu, poškodí jej veci). Sú ostatní účastníci povinní nahradiť škodu?

Otázka: Spoluvlastník stavebného náradia spôsobí škodu pri manipulovaní s týmto náradím tretej osobe. Kto je povinný ju nahradiť?

Otázka: Účastníkovi združenia je omylom plnené na jeho účet, hoci malo byť plnené inej osobe. Kto je povinný vydať bezdôvodné obohatenie?

Otázka: Omylom bola zhodnotená vec v spoluvlastníctve. Kto je povinný vydať bezdôvodné obohatenie?

c) Osobitosti pri uplatňovaní práv – náhrada škody

Znášanie
škody

Rozlišovanie medzi podielovým spoluvlastníctvom, zmluvou o združení a obchodnou spoločnosťou ako právnickou osobou má dôsledky aj pre uplatňovanie práv. Napríklad situácia, že tretia osoba poškodí prevádzkovaný hotel.

V prípade **podielového spoluvlastníctva** síce na každého poškodeného pripadá škoda zodpovedajúca jeho abstraktnému spoluvlastníckemu podielu, ale voči škodcovi je poškodený oprávnený uplatniť si náhradu celej škody na veci (nielen škody, ktorá pripadá na vlastný podiel – § 139 ods. 1 OZ *per analogiam*).

Rovnaká situácia je v prípade, ak by vec bola v spoluvlastníctve v rámci **zmluvy o združení**. Ak by nepatrila do spoluvlastníctva účastníkov združenia, mohol by škodu uplatniť len jej vlastník.

Spoločník **obchodnej spoločnosti** nemá priamy nárok na náhradu škody z dôvodu zníženia hodnoty hotela, ktorý je v majetku spoločnosti, a to bez ohľadu na to, že sa v dôsledku poškodenia znížila aj hodnota jeho účasti na spoločnosti. Škoda spoločníka, spočívajúca v znížení hodnoty jeho účasti na obchodnej spoločnosti, je iba reflexiou škody, ktorú utrpela spoločnosť (zníženie hodnoty účasti je tzv. reflexnou škodou). Nárok na náhradu škody si preto môže uplatniť proti škodcovi len spoločnosť. Ak tento škodca plní, automaticky sa tým kompenzuje aj zníženie hodnoty účasti na spoločnosti jednotlivých spoločníkov.

3. Majetkový režim

Majetkový
režim

Samostatný majetkový režim právnických osôb je najväčším rozdielom obchodnej spoločnosti ako právnickej osoby od rýdzo zmluvných foriem spolupráce alebo vecnoprávných pozícií. Obchodná spoločnosť je samostatná právnická osoba. Medzi spoločníkmi a majetkom spoločnosti je samostatný právny subjekt (obchodná spoločnosť). Preto ani prípadné zmeny v štruktúre spoločníkov nemenia vlastnícke vzťahy k predmetu vlastníctva (vlastníkom je vždy spoločnosť).

V prípade **podielového spoluvlastníctva** je nadobúdanie ďalšieho majetku spoluvlastníkmi obmedzené na prírastky danej veci. Prírastky veci v podielovom spoluvlastníctve by mali byť tiež predmetom podielového spoluvlastníctva. Ak sú viaceré osoby spoluvlastníkmi určitej veci, neznamená to ešte, že aj iné nimi nadobudnuté veci sa stávajú ich spoluvlastníctvom. Spoluvlastníctvo je vždy majetkový režim vzťahujúci sa na danú (konkrétnu) vec, nie na určité osoby. Preto keby nadobudol jeden spoluvlastník ďalšiu vec, ktorá by bola určená na údržbu predmetu podielového spoluvlastníctva, nestáva sa táto vec automaticky predmetom podielového spoluvlastníctva.

Vyššie sme si uviedli príklad, že jeden spoluvlastník objedná opravu spoločnej veci. Z tohto úkonu sú zviazaní aj ostatní spoluvlastníci. Avšak ak by sám obstaral určitú vec na opravu alebo prevádzku veci v spoluvlastníctve viacerých (kúpil tehly, cement, farby), táto vec sa nestáva predmetom podielového spoluvlastníctva.

V prípade nadobudnutia majetku pri výkone spoločnej činnosti v rámci **združenia** nadobúdajú majetok priamo účastníci do podielového spoluvlastníctva (§ 834 OZ).

Pri **obchodnej spoločnosti** je majetok spoločnosti oddelený od majetku jej spoločníkov, preto sa akýkoľvek majetok nadobúda do majetku tejto spoločnosti a nie do majetku spoločníkov. Vzťah spoločníkov k majetku spoločnosti je nepriamy.

4. Disponovanie s pozíciou účastníka

Ďalší zásadný rozdiel medzi rýdzo zmluvnou spoluprácou, vecno-právnym spoločným režimom a obchodnou spoločnosťou spočíva v možnosti, rozsahu a podmienkach dispozície s právnou pozíciou jednotlivého účastníka (účastníka združenia ako zmluvnej strany, podielového spoluvlastníka či spoločníka v obchodnej spoločnosti).

V **podielovom spoluvlastníctve** je predmetom právnych vzťahov len spoluvlastnícky podiel, preto môže jednotlivý spoluvlastník disponovať len s vlastným spoluvlastníckym podielom. Podľa nášho právneho poriadku je spoluvlastník pri dispozícii s ním viazaný predkupným právom ostatných spoluvlastníkov.

V **zmluve o združení** niet pozície, s ktorou by sa disponovalo. Právne postavenie zmluvnej strany ako súbor jej práv a povinností nie je predmetom právnych vzťahov, preto nestačí dispozičný úkon medzi prevodcom a nadobúdateľom, no pre zmenu strán zmluvy je potrebný súhlas všetkých zmluvných strán.

V **obchodnej spoločnosti** existuje účasť na spoločnosti ako samostatný predmet právnych vzťahov. Každý spoločník nie je len zmluvnou stranou spoločenskej zmluvy (ako pri societe), ale má aj vlastnú účasť na spoločnosti (akoby spoluvlastnícky podiel na tejto spoločnosti). Prevoditeľnosť tejto účasti na spoločnosti závisí od konkrétneho typu obchodnej spoločnosti. Vo všeobecnosti platí, že čím je typ obchodnej spoločnosti viac priblížený k zmluve (zmluvnej spolupráci ako pri osobných spoločnostiach), tým menšia je možnosť disponovať s účasťou v spoločnosti. Čím viac nadobúda obchodná spoločnosť charakter korporácie (kapitálová spoločnosť), tým viac sa účasť na spoločnosti osamostatňuje.

III. Obchodná spoločnosť v systéme právnických osôb využívaných na podnikanie

Uviedli sme, že ak chce niekto založiť právnickú osobu na účely podnikania, musí využiť formu obchodnej spoločnosti, prípadne družstva. To ale neznamená, že by podnikateľskú činnosť mohli vykonávať len obchodné spoločnosti a nie aj iné formy právnických osôb. Už v prvom diele sme vysvetlili, že aj iné právnické osoby môžu za určitých okolností vykonávať podnikateľskú činnosť, a to ako vedľajší účel či predmet činnosti.

Stretávame sa so situáciami, keď podnikateľskú činnosť vyvíjajú rôzne právnické osoby, a to či už súkromného, alebo aj verejného práva. Preto sa žiada umiestniť obchodné spoločnosti aj do tohto systému právnických osôb.

1. Právnické osoby súkromného práva vykonávajúce podnikateľskú činnosť

Osobitné postavenie medzi právnickými osobami súkromného práva vykonávajúcimi podnikateľskú činnosť má **družstvo**. Družstvo nie je obchodnou spoločnosťou, hoci má niektoré spoločné znaky s obchodnou spoločnosťou a je, podobne ako obchodné spoločnosti, upravené v Obchodnom zákonníku. Družstvo je legislatívne vymedzené ako spoločenstvo neuzavretého počtu osôb založené na účely podnikania alebo zabezpečovania hospodárskych, sociálnych alebo iných potrieb svojich členov (§ 221 ods. 1 OBZ). Družstvo možno založiť **aj na účely podnikania**, ideovým základom právnej formy družstva je ale jeho sociálny účel. Zatiaľ čo obchodná spoločnosť je právnym nástrojom vytvoreným pre potreby spolupráce jej spoločníkov na podnikanie a eliminovanie ich rizika pri podnikaní, družstvo je právnym nástrojom spolupráce jeho členov na zabezpečovanie ich potrieb. Družstvu venujeme samostatný výklad na záver tohto dielu.

Iné právnické osoby súkromného práva možno založiť primárne na iný účel, než je podnikanie a **podnikateľ môžu len popri svojej hlavnej činnosti**. Ide o **občianske združenia, nadácie, neziskové organizácie či záujmové združenia právnických osôb**, ktoré sú založené podľa osobitných predpisov. Tieto formy právnických osôb sú určené hlavne na plnenie kultúrnych či iných verejnoprospešných úloh a ich účelom nemá byť zárobková či podnikateľská činnosť. Právny poriadok neupravuje ani možnosť, aby sa ich zakladatelia podieľali na dosiahnutom zisku (právnická osoba im ho nemôže vyplatiť). Podnikaniu takýchto nepodnikateľských subjektov sme sa venovali v prvom diele učebnice v rámci výkladu pojmov „podnikateľ“ a „podnikanie“.⁷

Družstvo

Iné právnické osoby súkromného práva

⁷ OVEČKOVÁ, O., CSACH, K. *Obchodné právo 1. Všeobecná časť a súťažné právo*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019, s. 107 a nasl.

2. Právnické osoby verejného práva vykonávajúce podnikateľskú činnosť

Právnické
osoby
verejného
práva

Právnické osoby verejného práva, ktorými sú jednotky územnej samosprávy a iné subjekty, o ktorých zákon ustanovuje, že sú právnickými osobami [§ 18 ods. 2 písm. c) a d) OZ], plnia primárne úlohy vo verejnom záujme, na ktoré boli zriadené zákonom alebo na základe zákona štátom alebo územnou samosprávou. Ide o **heterogénnu skupinu právnických osôb** rôznych právnych foriem zriadených na rôzne účely a s rôznym predmetom činnosti. **Niektoré z nich môžu** za splnenia zákonných podmienok **vykonávať podnikateľskú činnosť**.

Pojem „právnická osoba verejného práva“ nemá v slovenskom právnom poriadku svoje legislatívne vymedzenie, ide tak o rýdzo doktrínálny pojem. Niektoré právne poriadky tento pojem používajú, napríklad nemecký (§ 89 BGB), aj keď ho nedefinujú. V literatúre sa môžeme stretnúť s rôznymi odlišovacími kritériami právnických osôb verejného a súkromného práva. Podstatným rozlišujúcim kritériom medzi právnickou osobou verejného práva a právnickou osobou súkromného práva je ale charakteristika právneho aktu, na základe ktorého právnická osoba vznikla. Právnická osoba súkromného práva má svoj základ v súkromnoprávnom úkone, ktorý je prejavom autonómie vôle. Právnická osoba verejného práva **vzniká na základe právneho aktu verejnej moci**, a to buď priamo zo zákona, alebo na základe zákona individuálnym právnym aktom verejnej moci. Štát, územný celok alebo obec (mesto) tak môže na plnenie svojich úloh zriadiť niektorú z právnych foriem právnickej osoby priamo zákonom alebo svojím rozhodnutím zriadiť inú právnu formu právnickej osoby – rozpočtovú alebo príspevkovú organizáciu. Môže, ak jej to zákon umožňuje, za podmienok ustanovených zákonom na plnenie svojich úloh založiť aj obchodnú spoločnosť ako právnickú osobu súkromného práva.

Pre **právnické osoby verejného práva** platí, že podnikateľ môžu len vtedy, ak to zákon výslovne pripúšťa, a súčasne môžu podnikateľ len za podmienok, ktoré ustanovuje zákon. Na rozdiel od štátneho podniku ďalšie právnické osoby verejného práva **môžu vykonávať podnikateľskú činnosť iba ako vedľajšiu, doplnkovú činnosť**, pričom podnikateľská činnosť má slúžiť na podporu naplnenia účelu, na ktorý právnická osoba vznikla, alebo s ním musí súvisieť.

Od podnikania právnickej osoby verejného práva treba odlišiť založenie obchodnej spoločnosti právnickou osobou verejného práva ako zakladateľom. Právnická osoba verejného práva sa často môže rozhodnúť využiť právnu formu obchodnej spoločnosti ako právnickej

osoby súkromného práva na plnenie vlastných povinností vyplývajúcich zo zákona tak, že časť týchto úloh zverí obchodnej spoločnosti. Môže tak založiť obchodnú spoločnosť, ktorej predmetom bude podnikanie (napr. obce založia vodárenskú spoločnosť), alebo využiť právnu formu kapitálových spoločností na účely vykonávania verejnoprospešnej činnosti, alebo sociálny podnik. Aj v tomto prípade ale platí, že **založenie obchodnej spoločnosti právnickou osobou verejného práva musí pripúšťať zákon.**

V nasledujúcom prehľade právnych foriem uvedieme najčastejšie prípady podnikania právnických osôb verejného práva.

Štátny podnik má medzi právnickými osobami verejného práva osobitné postavenie, pretože ide o jedinú právnu formu, ktorej **účelom založenia je podnikanie.** Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku je štátny podnik výrobcom tovaru (výrobky, práce a služby), ktorý svoju podnikateľskú činnosť prevádzkuje samostatne na základe hospodárenia na vlastný účet, pritom na seba berie primerané hospodárske riziko.

Štátny podnik

Právnu formu štátneho podniku môžeme považovať aj za legislatívny pozostatok hospodárskeho zriadenia pred rokom 1989, ktorého základom bolo štátne vlastníctvo majetku. Hospodárenie s majetkom vo vlastníctve štátu, ktorý sa používal vo výrobe alebo službách, bolo zverené do správy štátnych podnikov. Inou právnou formou, ktorá sa používala pre niektoré druhy hospodárskej činnosti, bola právna forma družstva. Právny poriadok poznal aj právnu formu účastinnej spoločnosti, ktorá sa však prakticky nevyužívala. Po roku 1989 bol majetok väčšiny štátnych podnikov privatizovaný. V súčasnosti existuje len malý počet štátnych podnikov (najviac v rezorte poľnohospodárstva). Aj štát dnes využíva v oblastiach, v ktorých si udržiava z dôvodu verejného záujmu vplyv na podnikanie, právnu formu obchodných spoločností, najčastejšie právnu formu akciovej spoločnosti.

Štátny podnik je právnická osoba, ktorá vzniká tak ako obchodná spoločnosť zápisom do obchodného registra, môže ho ale založiť zakladacou listinou len ústredný orgán štátnej správy svojím rozhodnutím, ktorý jediný môže robiť aj rozhodnutia týkajúce sa ďalšej existencie štátneho podniku. Ako právnická osoba má vlastnú právnu subjektivitu, môže sa vo vlastnom mene zaväzovať a znáša zodpovednosť za nesplnenie svojich záväzkov. Štát zásadne nezodpovedá ani neručí za záväzky štátneho podniku.

ŠTVRTÁ KAPITOLA

VZNIK, FUNGOVANIE A ZÁNİK OBCHODNEJ SPOLOČNOSTI

„Otázka, kedy určité organizované združenie začína vznikaf ako nositeľ práv a kedy končí, je mimoriadne dôležitou pre celé právo organizácií. Aj tu je potrebné jasne rozlišovať medzi spoločnosťou ako záväzkovým vzťahom a spoločnosťou ako organizáciou.“

SCHMIDT, K. *Gesellschaftsrecht*. 4. vyd. Carl Heymanns Verlag, 2002, s. 289.

Spríevodná literatúra: CSACH, K. K právnej úprave konania v mene právnickej osoby pred jej vznikom (reakcia na článok Márie Sadloňovej). In *Justičná revue*. 2013, č. 4; FEKETE, I. Obchodná spoločnosť s ručením obmedzeným – zánik spoločnosti pre jej neplatnosť. In *Obchodní právo*. 2007, č. 3; KUBINEC, M. Neplatnosť obchodnej spoločnosti. In *Obchodní právo*. 2004, č. 11; ĎURICA, M. Likvidácia podnikateľských subjektov - absencia a problémy právne úpravy. In *Justičná revue*. 1994, č. 1 – 2; ĎURICA, M. Zrušenie, likvidácia a zánik obchodnej spoločnosti (1. časť). In *Justičná revue*. 2003, č. 11; ĎURICA, M. Zrušenie, likvidácia a zánik obchodnej spoločnosti (2. časť). In *Justičná revue*. 2003, č. 12; ĎURICA, M. Zrušenie, likvidácia a zánik obchodnej spoločnosti (3. časť). In *Justičná revue*. 2004, č. 1; ĎURICA, M. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 2. vyd. Bratislava : C. H. Beck, 2015; HUSÁR, J. Úprava likvidácie právnickej osoby v SR a ČR. In *Justičná revue*. 2013, č. 2; OVEČKOVÁ, O. Neplatnosť založenia obchodnej spoločnosti. In *Právny obzor*. 2001, č. 6; RONOVSÁ, K., HAVEL, B. Povaha a pravidla výkladu (nejen) zakladateľských právnych jednání soukromých korporací. In *Právní rozhledy*. 2016, č. 8; SADLOŇOVÁ, M. Právna úprava konania v mene spoločnosti pred jej vznikom a jej problematické úseky. In *Justičná revue*. 2012, č. 6 – 7; ŠULEKOVÁ, Ž. Zodpovednostné vzťahy vznikajúce v procese kreácie obchodnej spoločnosti. In *Odpovědnost a ručení v právu obchodních společností*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, 2013; ŠULEKOVÁ, Ž. Postavenie nevzniknutej spoločnosti v záväzkovo-právnych vzťahoch - špecifiká pri konaní v mene budúceho podnikateľa. In *Postavení podnikatele v záväzkověprávních vztazích*. Praha : VŠEHRD, 2014.

I. Založenie a vznik obchodnej spoločnosti

Vznik obchodnej spoločnosti ako právneho subjektu Obchodný zákonník upravuje v **dvoch fázach**, ktoré dôsledne diferencuje. Prvou

fázou je **založenie** obchodnej spoločnosti a druhou fázou je **vznik** obchodnej spoločnosti. Priebeh a završenie každej z nich má zákonom ustanovené presné pravidlá a postupy. Právna úprava sa v prvom rade zameriava na reguláciu **zakladateľov** ako subjektov, ktorí spoločnosť zakladajú, ako aj jednotlivých **právnych úkonov** zakladateľov, ktoré v konečnom súhrne vedú najprv k založeniu a následne aj k vzniku obchodnej spoločnosti.

1. Založenie obchodnej spoločnosti

a) Zakladatelia

Zakladatelia sú stranami (subjektmi) zakladateľského dokumentu. Sú to **budúci spoločníci**. Spoločníkmi sa *stricto sensu* stávajú až vznikom obchodnej spoločnosti. Až od vzniku spoločnosti majú práva a povinnosti spoločníkov.

Zakladateľ

Zakladateľom obchodnej spoločnosti vo všeobecnosti môže byť **fyzická osoba** aj **právnická osoba**, a to tak domáca, ako aj zahraničná (§ 56 ods. 3 a § 24 ods. 1 OBZ).

Založenie obchodnej spoločnosti je právny úkon, na ktorý musí byť konajúci spôsobilý. Osoba staršia ako 18 rokov má **plnú spôsobilosť na právne úkony** a môže byť zakladateľom akéhokoľvek druhu obchodnej spoločnosti.

Spôsobilosť byť zakladateľom

Zákon však nebráni tomu, aby aj osoby, ktoré majú len **obmedzenú spôsobilosť na právne úkony**, napríklad osoby mladšie ako 18 rokov, mohli založiť obchodnú spoločnosť, ak na to majú rozumové a vôľové schopnosti a sú tak spôsobilé na takýto právny úkon, podobne ako im nebráni, aby účasť na spoločnosti nadobudli. V praxi však pôjde o málo reálnu možnosť, najmä s ohľadom na registračný postup a obmedzenú možnosť potvrdenia spôsobilosti maloletého počas zápisu konania.

Pri osobách s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony je potrebné zohľadňovať aj charakter obchodnej spoločnosti a povinnosti spojené s účasťou na nej. Preto môžu byť na účasť v akciovej spoločnosti kladené nižšie nároky než na účasť vo verejnej obchodnej spoločnosti, s ktorou je spojené potenciálne neobmedzené ručenie za záväzky spoločnosti.

Neexistuje všeobecná úprava súkromnoprávných alebo verejnoprávných reštrikcií možnosti byť zakladateľom obchodnej spoločnosti. Obchodný zákonník však uvádza niektoré prekážky, ktoré môžu konkrétnemu zakladateľovi znemožniť pôsobiť ako zakladateľ alebo spoločník obchodnej spoločnosti.

V prvom rade sa zakazuje, aby bola jedna osoba **spoločníkom s neobmedzeným ručením** vo viac než jednej spoločnosti (§ 56 ods. 4 OBZ).

Úloha: Prečo zákon obmedzuje viacnásobnú účasť spoločníka v spoločnosti s neobmedzeným ručením?

Prakticky dôležité sú obmedzenia týkajúce sa zakladateľov a spoločníkov **spoločnosti s ručením obmedzeným** ako najčastejšie sa vyskytujúcej právnej formy obchodnej spoločnosti. Zakladateľ spoločnosti s ručením obmedzeným v zásade nesmie mať **nedoplatky na daniach ani odvodoch** a nesmie byť voči nemu **vedená exekúcia** (§ 105b OBZ). Zákon tiež obmedzuje **možnosť byť jediným spoločníkom vo viac než troch spoločnostiach** s ručením obmedzeným (§ 105a druhá veta OBZ).

Založenie obchodnej spoločnosti, ako aj postavenie spoločníka **nevyžaduje bezúhonnosť**. Slovenský právny poriadok nepozná trest zákazu možnosti byť zakladateľom alebo spoločníkom obchodnej spoločnosti. Keďže založenie spoločnosti nie je výkonom činnosti, nevzťahuje sa **trest zákazu činnosti** na založenie spoločnosti. Preto napríklad trestné alebo administratívne sankcie a ani tzv. diskvalifikácia - rozhodnutie o vylúčení podľa § 13a OBZ (pozri šiestu kapitolu, II. stať o štatutárnych orgánoch) nezakladajú prekážku možnosti založiť obchodnú spoločnosť. Založenie spoločnosti nie je ani podnikateľskou činnosťou.

Založenie obchodnej spoločnosti je prejavom ústavne garantovanej **slobody združovania**. Tá obsahuje tak pozitívnu zložku (sloboda byť zakladateľom a spoločníkom v obchodnej spoločnosti), ako aj negatívnu zložku (sloboda svoju účasť v obchodnej spoločnosti ukončiť). Zároveň je sloboda založiť obchodnú spoločnosť aj prejavom **slobody usadzovania sa**, jednej zo štyroch základných slobôd vnútorného trhu EÚ. Preto akékoľvek prekážky, ktoré by slovenské právo kládlo pri limitácii možnosti založiť obchodnú spoločnosť, by boli obmedzením slobody usadzovania v zmysle práva EÚ.

Počet
zakladateľov

V zásade sa vyžaduje, aby spoločnosť založili **aspoň dva subjekty, a ak to zákon umožňuje, aj jediný zakladateľ**. Spoločnosť s ručením obmedzeným a jednoduchú spoločnosť na akcie môže založiť

čo i len jedna osoba, či už fyzická, alebo právnická. Jediným zakladateľom akciovej spoločnosti môže byť len právnická osoba, ale počas existencie akciovej spoločnosti sa jediným akcionárom môže stať aj len jedna fyzická osoba.

Jednoosobovou spoločnosťou je spoločnosť, ktorej spoločníkom je od začiatku len jedna osoba alebo sa jediným spoločníkom neskôr stala len jedna osoba. Jednoosobovými spoločnosťami môžu byť iba kapitálové obchodné spoločnosti.

Jednoosobová spoločnosť

Jednoosobové spoločnosti zdanlivo odporujú konceptu spoločnosti ako združenia viacerých osôb. Ak má spoločnosť len jediného spoločníka, má tento spoločník do určitej miery prísnejšie povinnosti, ktoré by pri viacosobových spoločnostiach nemal. Napríklad povinnosť splatiť celý peňažný vklad pred vznikom, v spoločnosti s ručením obmedzeným aj obmedzenia možnosti ukončiť účasť spoločníka či zákaz reťazenia spoločností (§ 105a prvá veta OBZ), povinnosť písomného rozhodovania spoločníka (§ 132 OBZ) a v akciovej spoločnosti je povinnosť publicity jediného akcionára.

Ak by v osobnej spoločnosti mal ostať len jeden spoločník, môže sa tento spoločník rozhodnúť prevziať jej imanie ako jej právny nástupca, samotná spoločnosť ale nemôže naďalej existovať (§ 88a ods. 1 OBZ).

Otázka pre pokročilých: Prečo právny poriadok reguluje jednoosobové spoločnosti prísnejšie než viacosobové? Aké riziko je s jednoosobovými spoločnosťami spojené?

b) Zakladateľský právny úkon

Obchodná spoločnosť je založená perfektnosťou zakladateľského právneho úkonu. V zmysle zákona má zakladateľský právny úkon rôznu podobu, a to v závislosti od počtu zakladateľov a formy obchodnej spoločnosti.

Zakladateľský úkon

Z hľadiska **počtu zakladateľov** sa založenie obchodnej spoločnosti uskutočňuje:

- dvojstranným alebo viacstranným právnym úkonom (uzavretie spoločenskej zmluvy alebo zakladateľskej zmluvy), alebo

- jednostranným právnym úkonom (vyhotovenie zakladateľskej listiny).

Zákon teda formálne rozlišuje medzi:

- spoločenskou zmluvou,
- zakladateľskou zmluvou,
- zakladateľskou listinou a
- stanovami,

pričom jednotlivé **formy obchodných spoločností** sa zakladajú rôznymi zakladateľskými úkonmi.

	v. o. s.	k. s.	s. r. o.	a. s.; j. s. a.
Zakladateľský úkon	Spoločenská zmluva	Spoločenská zmluva	Spoločenská zmluva alebo zakladateľská listina	Zakladateľská zmluva alebo zakladateľská listina, ktorej súčasťou je návrh stanov

Funkcie zakladateľského úkonu

Zakladateľský úkon spravidla plní trojakú úlohu. Je prejavom zmluvného konsenzu medzi jeho stranami, ktorý obsahuje aj úpravu ich vzájomných práv a povinností (**zmluvná funkcia**), vytvára právny základ pre vznik obchodnej spoločnosti ako právneho subjektu (**kreačná funkcia**) a následne, po vzniku spoločnosti, upravuje právne postavenie spoločníkov, vnútornú štruktúru spoločnosti či pravidlá fungovania spoločnosti ako organizácie (**organizačná funkcia**). V jednotlivých právnych formách obchodných spoločností sa ťažiská jednotlivých funkcií posúvajú.

Spoločenská zmluva

Spoločenská zmluva predstavuje konsenzus dvoch alebo viacerých zakladateľov o založení verejnej obchodnej spoločnosti, komanditnej spoločnosti alebo spoločnosti s ručením obmedzeným. Jej účelom je okrem založenia spoločnosti aj úprava fungovania spoločnosti ako celku po jej vzniku vrátane vnútorných pomerov spoločnosti, vzťahov spoločnosti a spoločníkov, sústavy vnútorných orgánov spoločnosti a pod. Tým spoločenská zmluva **plní nielen zriaďovaciu, ale aj organizačnú funkciu**.

Zakladateľskou zmluvou označujeme zmluvný (teda aspoň dvojjstranný) zakladateľský akt **v akciovej spoločnosti a jednoduchej spoločnosti na akcie**. Na rozdiel od spoločenskej zmluvy v spoločnosti s ručením obmedzeným má zakladateľská zmluva akciovej spoločnosti špecifickú obmedzenú funkciu spočívajúcu v tom, že jej úlohou, ako už vyplýva z jej názvu, je **len založenie akciovej spoločnosti** (resp. jednoduchej spoločnosti na akcie). Zásady fungovania akciovej spoločnosti navonok, ako aj úprava jej vnútorných pomerov obsahujú **stanovy**, ktorých návrh je súčasťou zakladateľskej zmluvy (§ 162 ods. 2 OBZ).

Zakladateľská zmluva

Zakladateľská listina predstavuje jednostranný prejav vôle smerujúci k založeniu obchodnej spoločnosti. Prípustná je tam, kde obchodnú spoločnosť môže založiť jedna osoba – spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť či jednoduchá spoločnosť na akcie. Jej obsah je totožný so zakladateľskou zmluvou, resp. spoločenskou zmluvou (§ 57 ods. 3 OBZ).

Zakladateľská listina

Výnimočne môže byť zakladateľským úkonom aj iný úkon. Pri sukcesívnom založení akciovej spoločnosti, t. j. založení akciovej spoločnosti, pri ktorom na základe verejnej výzvy na upisovanie akcií dochádza k upísaniu základného imania v procese založenia akciovej spoločnosti, sa po uzavretí zakladateľskej zmluvy a upísaní základného imania zvoláva ustanovujúce valné zhromaždenie, na ktorom sa hlasuje o založení spoločnosti [§ 169, § 171 ods. 1 písm. a) OBZ]. V tomto prípade je založenie spoločnosti dôsledkom **zloženej právnej skutočnosti** (uzavretia zakladateľskej zmluvy a hlasovania na ustanovujúcom valnom zhromaždení).

Stanovy obchodnej spoločnosti sú ďalším právnym dokumentom, ktorého povaha závisí od formy obchodnej spoločnosti. Osobné obchodné spoločnosti (verejná obchodná spoločnosť a komanditná spoločnosť) stanovy neprijímajú. Stanovy sú vlastné kapitálovým obchodným spoločnostiam (spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť a jednoduchá spoločnosť na akcie), pričom povinnosť prijať stanovy *ex lege* má len **akciová spoločnosť a jednoduchá spoločnosť na akcie**. Spoločnosť s ručením obmedzeným prijíma stanovy len na základe svojho rozhodnutia, resp. rozhodnutia svojich spoločníkov.

Stanovy

Účelom zakladateľského úkonu je vytvoriť akciovú spoločnosť a ako právny úkon prestane byť pre spoločnosť dôležitý po jej vzniku. Počas fungovania

spoločnosti sú dôležité už len stanovy ako interný organizačný akt. Konceptne sú spoločenská zmluva, ako aj zakladateľská zmluva úkonom zakladateľov či spoločníkov, zatiaľ čo stanovy sú organizačným aktom samotnej obchodnej spoločnosti, ktoré sú prijímané prostredníctvom orgánu spoločnosti, avšak majú tiež zmluvnú povahu. Spoločenská zmluva tak plní všetky uvedené funkcie (zmluvnú, kreačnú a organizačnú), zakladateľská zmluva (resp. listina) v akciovej spoločnosti plní zmluvnú funkciu (medzi zakladateľmi) a kreačnú funkciu, avšak organizačnú funkciu už plnia stanovy akciovej spoločnosti. Tie totiž upravujú právne postavenie akcionárov, vnútornú štruktúru a pravidlá fungovania akciovej spoločnosti. Napriek svojmu organizačnému charakteru majú stanovy tiež zmluvnú povahu, čo sa prejavuje pri ich výklade.

Úloha: Prečo sa v § 162 ods. 2 OBZ uvádza, že súčasťou zakladateľskej zmluvy alebo zakladateľskej listiny je návrh stanov a nie už samotné stanovy?

Úloha pre pokročilých: Prečo sa pri osobných obchodných spoločnostiach nepredpokladá, že by prijímali stanovy?

Právna úprava
zakladateľského
právneho
úkonu

Právna úprava zakladateľského právneho úkonu má niekoľko rovin.

Zakladateľským právnym úkonom vzniká **obchodnoprávny záväzkový vzťah**, ktorý je kogentne podriadený Obchodnému zákonníku [§ 261 ods. 6 písm. a) OBZ]. Preto je potrebné na zakladateľský úkon aplikovať Obchodný zákonník, a to predovšetkým právnou úpravu zakladateľských dokumentov pri jednotlivých typoch obchodných spoločností, ako aj všeobecnú časť právnej úpravy obchodných záväzkových vzťahov. Podporne sa aj na zakladateľský právny úkon uplatnia pravidlá Občianskeho zákonníka ako predpisu *lex generalis* (§ 1 ods. 2 OBZ).

Náležitosti
zakladateľského
úkonu

Obsahové náležitosti zakladateľského úkonu sú upravené samostatne pre jednotlivé právne formy obchodných spoločností, a to ako podstatné náležitosti. Aj zakladateľský právny úkon musí spĺňať všeobecné obsahové náležitosti, ktoré právo pre právne úkony požaduje vo všeobecnosti (určitosť, zrozumiteľnosť a súlad so zákonom).

Úloha: Porovnajte náležitosti spoločenskej zmluvy verejnej obchodnej spoločnosti (§ 78 OBZ), komanditnej spoločnosti (§ 94 OBZ), spoločnosti s ručením obmedzeným (§ 110 OBZ) a akciovej spoločnosti (§ 183 OBZ).

Po **formálnej stránke** musí byť zakladateľský úkon urobený **pisomne**. Pravosť podpisov na zakladateľskom úkone musí byť **úradne overená** (§ 57 ods. 1 OBZ), ibaže zákon ustanovuje pre jednotlivé formy